

Køn, kultur og etnicitet

Etniske minoritetskvinder lever ofte isoleret og i kulturel usamtidighed med den danske majoritetskultur

Birte Siim: Medborgerskabets udfordringer – etniske minoritetskvinders politiske myndiggørelse. Magtudredningen 2003. 118 s. 110 kr.

Af Nina Espergård Hassel

”Den danske demokratimodel har i et historisk og komparativt perspektiv været med til at fremme danske kvinders medborgerskab og myndiggørelse. Spørgsmålet er, om det også gælder for etniske minoritetskvinder” (s. 9). Sådan indleder Birte Siim, lektor i samfundsvidenskab ved Institut for Historie, Internationale Studier og Samfundsforhold på Aalborg Universitet, sin undersøgelse *Medborgerskabets udfordringer – etniske minoritetskvinders politiske myndiggørelse*, der er en del af magtudredningens projekt om *Kønsmagt i forandring*. Undersøgelsen har til formål, gennem empiriske analyser, at bidrage til en udvikling af teorier om magt i et kønsperspektiv.

Bogen er primært skrevet ud fra et kønsteoretisk og demokratiteoretisk perspektiv, og interessen gælder sammenhængen mellem forståelser af etnicitet og ligestilling. Fokus er spørgsmålet om, hvorvidt den danske demokratimodel kan stimulere etniske minoritetskvinders politiske myndiggørelse, som den i sin tid havde stimuleret den danske kvindekamp, eller om den i stedet udgør en barriere for deres lige og aktive medborgerskab. Undersøgelsen er en blød form for socialkonstruktivism, hvilket blandt andet betyder, at undersøgelsen er kontekstualiseret og situeret.

Organisering af de etniske minoritetskvinder

Undersøgelsens empiriske grundlag udgøres af en kvalitativ interview-undersøgelse af en række kvinder, der selv har været igangsættere eller tidligere har haft en position i danske, etniske og tværetniske foreninger. Birte Siim har interviewet kvinder fra to typer foreninger, der søger at varetage etniske

minoritetskvinders interesser. Den første foreningstype er paraplyorganisationerne Kvinderådet og INDSAM. Den anden foreningstype er repræsenteret af tre små etniske og tværkulturelle græsrodsorganisationer for etniske minoriteter: EVAs Ark, Dialog 2 og VISION.

Ud fra en ide om at opnå variation i interviewgruppen har Birte Siim valgt informanter, der står i spidsen for etniske og tværetniske organisationer med tilknytning til indvandrer miljøet i København, suppleret med interview med danske majoritetskvinder ligeledes fra København. Man kan her hævde, at Birte Siims opfattelse af en varieret interviewgruppe er noget snæver, eftersom hun udelukkende har valgt informanter fra hovedstaden. En geografisk variation i interviewgruppen kunne gøre undersøgelsen mere repræsentativ og det kunne have været interessant at se, om etniske minoritetskvinder har anderledes holdninger i København end etniske minoritetskvinder i f.eks. Århus og Odense.

Spilleregler og rettigheder

Bogen er opbygget på traditionel akademisk vis. De to indledende kapitler omhandler teori og metode og giver en god forståelse af de overvejelser, forfatteren har gjort sig i forbindelse med det empiriske materiale og strukturering af undersøgelsen. Det tredje kapitel er en sammenligning af de forskellige paraplyorganisationer og etniske og tværetniske foreninger for etniske minoriteter. Sammenligningen bygger på interview med forskellige kvinder – eller ildsjæle, som Birte Siim kalder dem – der arbejder i paraplyorganisationerne og i de etniske og tværetniske foreninger. Målet for såvel paraplyorganisationer som foreninger er at gøre en indsats for at etniske minoritetskvinder bliver synlige i den offentlige debat.

De etniske minoritetskvinder mangler, ifølge de aktive kvinder, viden om spillereglerne og deres rettigheder i det danske samfund. Denne manglende viden skyldes, ifølge de interviewede kvinder, at de etniske minoritetskvinder ofte lever en isoleret tilværelse, hvor kontakten til det danske samfund og til danskere generelt ikke er særlig stor. Et er dog at give de etniske minoritetskvinder en mulighed for at markere sig i det offentlige rum. Et andet er at få de etniske minoritetskvinder til at udnytte de muligheder, den danske foreningskultur tilbyder. Mange af de interviewede aktive kvinder peger på, at mange etniske minoritetskvinder har svært ved at forene roller som

mor, ægtefælle, datter og arbejdende kvinde med en aktiv deltagelse i et foreningsliv.

Identitetsdilemmaet

Tyngden i bogen ligger i de to sidste kapitler – kapitel 4 og 5. Kapitlerne giver et tværgående perspektiv på spørgsmålet om politisk myndiggørelse af etniske minoritetskvinder gennem en række dybdegående interview med seks kvinder, der alle er aktive i frivillige organisationer og foreninger i civilsamfundet. De seks interviewede kvinder - hvis rigtige identiteter er slørede - reflekterer over deres egen situation som etniske minoritetskvinder i det offentlige og i det private rum.

Ud fra disse interview konkluderer Birte Siim, at der eksisterer en usamtidighed mellem den patriarkalske familietradition og de moderne demokratiske institutioner, og det skaber problemer både i forhold til de etniske minoritetskvinders egne familier og kulturelle grupper og til den danske majoritetskultur. Familien udgør for de etniske minoritetskvinder et socialt fællesskab, der har stor betydning for kvindernes ageren i det offentlige rum. Birte Siim peger også på, at religion ligeledes udgør et socialt fællesskab, der har indflydelse på kvindernes gøren og laden.

Forholdet mellem det offentlige og det private liv er konfliktfyldt, ikke mindst for de unge etniske minoritetskvinder, der oplever en modsætning mellem moderne idealer om køn i det offentlige liv og kvinders og mænds forskellige roller og funktioner i familien. Kvindernes frihed i forhold til familien og den etniske og kulturelle gruppe er kernen i et identitetsdilemma, der berører centrale spørgsmål om familiers og religioners rolle i samfundet.

Et alternativ til det danske ligestillingsideal?

Til spørgsmålet om, hvilken betydning feminisme og ligestilling mellem kønnene har for de etniske minoritetskvinder, svarer de interviewede kvinder meget forskelligt. Dog er de enige om, at mange muslimske kvinder ønsker ligestilling, men ikke den samme slags ligestilling som vestlige kvinder stræber efter. En af kvinderne udtaler sig således: "...jeg mener, at den ligestillingsdebat, som jeg tit hører i forhold til, hvem der skal vaske op, hente børn m. m. er absurd, hvis det er på bekostning af husfreden" (s. 84). En anden af de interviewede kvinder udtrykker en skepsis over for, om der overhovedet er ligestilling mellem kønnene blandt den danske majoritetsbefolkning. Her har Birte Siim fat i noget meget interessant, for hvilket alternativ ser de etniske minoritetskvinder til den danske model for kvindefrigørelse? Og er det ikke sandt, at der stadig hersker ulighed mellem kønnene i majoritetsbefolkningen?

Disse spørgsmål svarer Birte Siim ikke på, men hun konkluderer ud fra sine samtaler med de etniske minoritetskvinder, at den danske demokratimodel rent faktisk stimulerer de etniske minoritetskvinders politiske myndiggørelse og ikke er nogen barriere for deres lige og aktive medborgerskab. Men de etniske

minoritetskvinder kæmper med et identitetsdilemma, der er forårsaget af kontrasten mellem på den ene side det vestlige ideal om lige rettigheder og på den anden side et patriarkalsk og religiøst ideal om at undgå konflikter i familien – et ideal om 'fred i familien'.

Relevant, men uden appeal

Birte Siims undersøgelse af etniske minoritetskvinders politiske myndiggørelse har stor relevans i forhold til debatter om etniske minoritetskvinders politiske myndiggørelse, ligestilling mellem kønnene - både blandt de etniske minoritetsgrupper og majoritetsbefolkningen - og integrationen af etniske minoritetsgrupper i det danske samfund. Undersøgelsen trækker linjer fra køn, kultur til etnicitet, og det giver en god forståelse af, hvor komplekst spørgsmålet om etniske minoritetskvinders politiske myndiggørelse er.

Bogen bærer imidlertid desværre tydeligt præg af at være et 'bestilt arbejde' specifikt som et bidrag til Magtudredningen. Dette gør, at formen, den store vægt på metode og teori, og bogens kedelig layout, ikke umiddelbart, på trods af bogens absolutte relevans, appellerer til det brede publikum. Hvis Birte Siim ikke allerede er i færd med det, så ville det være oplagt at ændre lidt på bogens nuværende form – og ydre – og derved få undersøgelsens interessante interview og konklusioner ud til langt flere læsere.

Nina Espergård Hassel er stud. mag. i historie og europastudier, Aarhus Universitet.